

Структура системи регулювання фінансового ринку в залежності від цілей регулювання

Цілі регулювання	Орган регулювання	Проблеми регулювання
Пруденційне регулювання та нагляд фінансових інститутів	Орган пруденційного нагляду	Інформаційна асиметрія
Захист інвесторів (вкладників та акціонерів)	Орган з захисту інвесторів	Інформаційна асиметрія
Розвиток конкуренції та антимонопольне регулювання на фінансовому ринку	Антимонопольний орган	Монополія
Забезпечення стабільності фінансової системи, підтримка ліквідності банківської системи	Орган, відповідальний за стабільність фінансової системи	Екстерналії

Джерело: [1]

Перевагами такого методу є можливість використання однакових правил до всіх гравців фінансового ринку, у тому числі і фінансових посередників, які здійснюють однакові види фінансової діяльності за різного юридичного статусу.

Недоліками функціональної моделі є те, що за часткового співпадіння органів, що здійснюють подвійний контроль за однією і тією ж організацією, відбувається надмірний ризик розподілу компетенцій серед регуляторів. Дублювання контролюючих функцій різними регуляторами створює надмірне навантаження і на бюджет. Окрім цього, виникає інформаційна асиметрія, що ускладнює діяльність та регулювання фінансових організацій.

Що стосується принципу регулювання за видами діяльності, то воно має місце на стабільних ринках, коли фінансові організації ефективно функціонують та розвиваються. На сьогодні досить складним є відокремлення регулювання різних фінансових організацій від їх видів діяльності. В першу чергу, складність пояснюється тим, що саме організації, а не їх діяльність стають банкрутами та втрачають свою платоспроможність.

Список літератури

Гарбар Ж.В. *Інституційна структура регулювання фінансового ринку*. Економіка та держава. №12. 2012

УДК 368.5:631.55

О. Стешенко, Я. Кравченко

steshenkoed@kart.edu.ua, Yana.kravchenko.017@gmail.com

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ НА РИНКАХ СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ

Сільське господарство в сучасному світі відіграє важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки та економічного розвитку країн. Однак ця галузь піддається різним ризикам, таким як погодні умови, шкідники, інфекційні захворювання та економічні коливання. Саме тому сільськогосподарське страхування стає ключовим інструментом для забезпечення стабільності та захисту сільського господарства.

Актуальність порівняльного аналізу сільськогосподарського страхування на ринках страхування України і Франції очевидна, оскільки вона висвітлює суттєві різниці у підходах, які можуть бути важливими для підвищення ефективності та стійкості цих галузей в обох країнах. Проблема полягає в ідентифікації та аналізі цих різниць, а також у розгляді можливостей для вдосконалення сільськогосподарського страхування в Україні та Франції з метою забезпечення стійкого розвитку галузі у майбутньому.

Україна, як країна зі значним сільськогосподарським потенціалом, стикається з важливим завданням забезпечення стійкості та розвитку сільського господарства в умовах незважаючої на погодні катастрофи та економічні нестабільності. З іншого боку, Франція, як одна з провідних аграрних держав Європи, має багатий досвід у сільськогосподарському страхуванні та моделі, які забезпечують високий рівень захисту для сільськогосподарських виробників.

Аналіз сільськогосподарського страхування в Україні та Франції включає в себе вивчення законодавчої бази, структури ринків страхування, типів страхування, а також ефективності цих систем. Результати такого порівняльного аналізу можуть допомогти ідентифікувати найкращі практики та можливості для вдосконалення сільськогосподарського страхування в обох країнах.

Сільськогосподарське страхування в Україні та Франції відрізняється за декількома ключовими аспектами. Серед них:

1) законодавча база. Україна в останні роки активно розвиває законодавство щодо сільськогосподарського страхування, спрямоване на покращення регулювання цього виду страхування. Держава зробила не одну спробу щодо впровадження механізму забезпечення захисту та сільгосптоваровиробників від ризиків загибелі сільськогосподарської продукції. У 2012 році було прийнято Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»,

який регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції. Однак, стара модель державної допомоги (спрямування бюджетних коштів через Аграрний страховий пул) виявилася вкрай неефективною та потребувала реформування. Саме з метою удосконалення механізму надання державної підтримки сільськогосподарським товаровиробникам для страхування сільськогосподарської продукції 1 липня 2021 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» Головне завдання цього законодавчого акту – зробити перезапуск системи державної підтримки в сфері агрострахування [1]. Франція має давню та розвинену систему сільськогосподарського страхування, і вона базується на багатьох законодавчих актах, що регулюють цей ринок такими як Закон про страхування від природних ризиків та катастроф та Закон про сільське страхування, що визначають правила та функціонування цієї галузі;

2) структура ринків страхування. Ринок сільськогосподарського страхування в Україні ще не настільки розвинений, і на ньому присутні обмежені страхові компанії, що пропонують схожі продукти. Україна має декілька страхових компаній, таких як НАСК «Оранта» та «Інгосстрах», які пропонують сільськогосподарські страхові продукти, але їх розмір та обсяги обслуговування ще не такі великі. Французький ринок сільськогосподарського страхування є одним із найбільш розвинутих у Європі, з багатьма страховими компаніями, які пропонують широкий спектр продуктів, «Groupama», «Maif» та «AG2R La Mondiale», які пропонують широкий спектр сільськогосподарських страхових продуктів, включаючи страхування врожаю та тварин [2];

3) типи страхування. В Україні переважає страхування від погодних ризиків, таких як посуха та затоплення, зазвичай українські фермери шукають страхування від погодних ризиків, таких як посуха або град, оскільки ці ризики є найпоширенішими серйозними загрозами для їх врожаїв. Франція надає можливості для страхування від різноманітних ризиків, включаючи погодні умови, епідемії та ризики, пов'язані з ринковими коливаннями;

4) фінансування та підтримка. Українська держава активно сприяє розвитку сільськогосподарського страхування шляхом фінансування певних програм та підтримки фермерів, таких як «Державна програма страхування від нещасних випадків у сільському господарстві». Проте фінансові обмеження ще заважають повному розвитку цього ринку. Франція має багатий досвід співпраці між державою, страховими компаніями та аграрними асоціаціями для забезпечення страхового захисту для сільськогосподарських господарств. У Франції держава співпрацює з аграрними асоціаціями та страховими компаніями для надання фінансової підтримки та стимулювання фермерів укладати страхові поліси [3];

5) рівень участі фермерів. Участь фермерів у сільськогосподарському страхуванні в Україні є менш розповсюдженою через фінансові обмеження та недостатню свідомість. Французькі фермери більш активно використовують сільськогосподарське страхування, оскільки воно стало невід'ємною частиною сільськогосподарського управління.

Ці приклади демонструють різницю в підходах та рівнях розвитку сільськогосподарського страхування в Україні та Франції.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день в Україні незважаючи на дію воєнного стану, що в свою чергу загострює ситуацію, лише 22% господарств користуються послугами зі страхування, в сукупності це складає 2% всього ринку страхових послуг. Проте кількість компаній, що працюють на цьому ринку зросла з 37 до 46 – до прикладу, один страховик в середньому застрахував 42 господарства загальною площею 21 тис. гектарів [4].

В Україні, ліцензії на страхування сільськогосподарських ризиків одержали більше 186 страхових компаній, однак у даному сегменті страхової діяльності активно працюють не більше 20 компаній. За результатами 2021 року сім страхових компаній сформували приблизно 53% агроризикового портфеля, що говорить про відсутність масштабного інтересу в роботі із сільськогосподарським сектором серед страховиків. Ці компанії мають у своїй маркетинговій лінійці різні страхові продукти, проте, в основному, концентруються на страхуванні стратегічних польових культур (пшениця, ячмінь, кукурудза, сояшник, рапс, жито й цукровий буряк) [5].

Слід зазначити, що найбільшими проблемами сучасного стану розвитку страхування сільськогосподарської продукції є:

- недосконалість законодавства, що регулює діяльність із страхування сільськогосподарської продукції;
- концептуально невизначені та не повністю реалізовані завдання держави щодо управління ризиками в аграрному секторі через механізми державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції.

Законодавче запровадження Фонду аграрних страхових субсидій України не надало позитивних результатів:

- низький обсяг пропозиції страхових послуг, які відповідають потребам сільгоспвиробників;
- недостатність інформації, необхідної для обчислення та управління ризиками, а також відсутність доступного й ефективного ринку перестрахування ризиків виробництва сільськогосподарської продукції, що обумовлює високі тарифи страхування;

- недостатній рівень стандартизації страхових продуктів, наявність яких дозволяє забезпечити додаткові можливості для захисту прав сільгоспвиробників, які мають невисокий рівень обізнаності у страхуванні;

- низький рівень поінформованості сільгоспвиробників про страхування сільськогосподарської продукції. Страхування сприймається сільгоспвиробниками як вимушений засіб для отримання банківського кредиту та/або державної дотації, що обумовлює їхній низький попит на страхування;

- наявність взаємної недовіри у страховиків, які не мають достатньої інформації для розрахунку тарифів та у виробників сільськогосподарської продукції, які не мають впевненості в отриманні страхового відшкодування;

- висока вірогідність необхідності надання прямої державної допомоги сільгоспвиробникам у випадку настання для них надзвичайних подій.

Визначені проблеми потребують розв'язання консолідованими зусиллями органів державної влади та учасників ринку страхування сільськогосподарської продукції, безпосередньо запровадження досвіду Франції в сільськогосподарському страхуванні також допоможе залучити більше як страховиків, так і сільськогосподарств.

Загалом, порівняльний аналіз сільськогосподарського страхування в Україні та Франції вказує на важливість подальшого розвитку та популяризації цього виду страхування в Україні.

Інколи варто звертати увагу на досвід розвинутих ринків, таких як Франція, для вдосконалення системи сільськогосподарського страхування в Україні з метою забезпечення стійкого розвитку сільського господарства та захисту фермерів від негоди та економічних ризиків.

Список літератури

1. Журавка О.С. Аналіз сучасного стану страхового ринку України URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5493>.

2. Марценюк О.В. Інтеграційні процеси як чинник розвитку страхового ринку України. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua>

3. Вдовенко Л.О., Черненко О.С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». 2017. 252 с.

4. Офіційний веб-сайт Ліги страхових організацій України URL: <http://uainsur.com/>

5. Руда О.Л. Розвиток страхового ринку в Україні URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>

УДК: 366.543:336:338.46(477)

І. Тарасенко, О. Козирєв

irataras@ukr.net, alexiskozyrev@gmail.com

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Недостатній рівень обізнаності громадян України про свої права як споживачів фінансових послуг, незнання існуючих механізмів їх захисту, значна кількість скарг, які надходять до Національного банку України, робить актуальним завдання розробки комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня фінансової грамотності населення.

Порушення, які найчастіше фіксувалися протягом останніх років Національним банком України при опрацюванні скарг споживачів фінансових послуг, це: приховування реальної вартості кредитів, замовчування комісій і додаткових витрат; неправдивість інформації в рекламі, яка вводить в оману споживачів фінансових послуг або приховує істотні умови надання фінансових послуг; нав'язування страхових послуг компаніями, які є партнерами банку; підвищення тарифів або зміна процентних ставок без повідомлення споживачів; відмова у видачі документів, виписок, довідок про надання послуги та інші.

Особливістю сучасного етапу розвитку світової економіки слід визнати те, що розвиток виробництва, посилення конкуренції призвели до перевиробництва товарів (виробництва у значно більшій кількості, ніж їх можна спожити). Наслідком цього стало те, що заради продажу виробленої продукції та послуг і з метою отримання надприбутків з боку товаровиробників (виробників послуг) ведеться «справжнє полювання» за споживачами, яке у випадку позитивного завершення з боку виробника чи продавця також повинно призводити до задоволення потреб споживача як отримувача товару чи послуги. При цьому споживач повинен володіти достатніми і дієвими механізмами по захисту своїх прав, у зв'язку з чим виникає постійна необхідність удосконалення правових механізмів захисту таких прав.

Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» визначає [1]: захист прав споживачів небанківських фінансових послуг має реалізовуватись з допомогою вживання відповідних заходів НБУ та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, зокрема з метою запобігання та припинення порушень законодавства на ринку фінансових послуг. Цей Закон передбачає, що фінансова установа до укладення з клієнтом договору про надання фінансової послуги повинна надати йому інформацію про механізм захисту його прав та порядок урегулювання спірних питань із фінансовою